

Institutionen för Hälsovetenskaper

TENTAMEN

Kurs Omvårdnad ämne, profession och etik

Examinationsmoment Salstentamen

Kurskod OM128G

Högskolepoäng för examinationsmomentet 3hp

Datum 20/2–2026

Tentamenstid 8.15-12.30

Ansvarig lärare Sophie Mårtensson

Berörda lärare Sophie Mårtensson

Hjälpmedel/bilagor

Svaren skrivs i den direkt uppkopierade tentamen. Inga andra skrivpapper ska lämnas in.

Övrigt

- Anvisningar
- ☐ Ta nytt blad för varje lärare
 - ☐ Ta nytt blad för varje ny fråga
 - ☒ Skriv endast på en sida av papperet.
 - ☒ Skriv namn och personnummer på samtliga inlämnade blad.
 - ☐ Numrera lösbladen löpande.
 - ☒ Använd inte röd penna.
 - ☐ Markera med kryss på omslaget vilka uppgifter som är lösta.

Poänggränser:

Max: 80 p

Godkänd: 56 p

Skrivningsresultat bör offentliggöras inom 18 arbetsdagar

Lycka till!

Antal sidor totalt 8

Patientfall

Martin är en äldre man, han har levt ensam de senaste fem åren sedan hans maka gick bort, tillsammans har de tre barn och sju barnbarn. Martin har varit en aktiv människa om drivit eget företag inom skogsnäringen och hans stora fritidsintresse har varit hälsa och friluftsliv. Sedan två år bor han nu på ett trygghetsboende då hans ålder och sviktande hälsa gjorde det svårt för honom att klara sin vardag i sitt hus. Martin är klar och adekvat, men känner sig nedstämd då han är mycket begränsad i sin fysiska rörlighet. Han har svår smärta i båda sina knän och händer. Han kan stå och ta några få steg men vid längre förflyttning använder han rullstol. I relation till sina fysiska förmågor behöver Martin stöd och hjälp för att klara av sin vardag på trygghetsboendet. Under de senaste dagarna har Martins allmäntillstånd och fysiska förmågor avtagit. Omsorgspersonalen upplever att han blivit mer nedstämd och att han inte vill äta eller delta i de vardagliga aktiviteterna på trygghetsboendet. Omsorgspersonalen kontakter dig som sjuksköterska då de önskar att Martin får komma till sjukhuset för mer vård. När du möter Martin sitter han i sin rullstol, han berättar för dig att till sjukhuset vill han inte åka som omsorgspersonalen har föreslagit, han säger att nu vill jag inte flytta på mig mer dessutom så har jag varit på sjukhuset så att det räcker med det.

1. Sandman (2025) skriver i Omvårdnadens grunder perspektiv och förhållningsätt, om att i stället för att fokusera på vem sjuksköterskan ska vara i vårdsituationen så kan man titta på vilka handlingar sjuksköterskan ska utföra och vad som känner tecknar dessa handlingar. Ett sätt att se på etiken är att försöka bestämma vilka handlingar som är tillåtna och vilka som är förbjudna ofta uttryckta i olika etiska principer. Namnge en etisk princip som kan kopplas till ovanstående patientberättelse utifrån Kerstins perspektiv samt motivera ditt svar. 2p.

I samtalet du har med Martin så frågar du honom varför han inte vill åka in till sjukhuset. Martin berättar då för dig att han inte varit på sjukhuset sedan han genomgick en knäoperation. Han berättar vidare för dig att när han kom till den ortopedavdelningen möttes han av en sjuksköterska som visade in honom i en stor sal med öppna dörrar ut mot en relativt trafikerad korridor, sjuksköterskan gav Martin en patientrock, underbyxor och långa strumpor och bad honom att byta om. Martin berättar vidare att när sjuksköterskan går ut ur salen lämnar hon dörrarna öppna. Martin upplevde att hans integritet inte respekterades utav sjuksköterskan.

2. Beskriv fyra exempel på vad du som sjuksköterska kan göra annorlunda för att bevara Martin integritet. 4p.

1:
2:
3:
4:

3. Viktiga lagar inom hälso- och sjukvård är Socialtjänstlagen (SFS 2001:453) och Hälso- och sjukvårdslagen (SFS 2017:30) beskriv kortfattat vad dessa två lagar reglerar samt ge förslag på personalkategorier som arbetar inom respektive lag. 4p.

4. En första internationell etisk kod för sjuksköterskor antogs av International Council of Nurses (ICN) 1953. Den har sedan dess reviderats och uppdaterats ett flertal gånger senast år 2021. Den svenska översättningen slutfördes år 2022 och texten är anpassad efter svenska förhållanden och svensk lagstiftning, vilken svensk intresseorganisation genomförde detta arbete. 1p.

--

5. ICN:s etiska kod för sjuksköterskor beskriver värdegrund och professionellt ansvar för sjuksköterskor och sjuksköterksestudenter. Koden definierar och vägleder omvårdnaden inom sjuksköterskans olika funktioner. Koden kan vara vägledande för etiska övervägande, ställningstaganden och beslutsfattande i professionen. Nedan finns sex påstående från ICN:s etiska kod för sjuksköterskor, kryssa i rätt påstående. 1p/svar max 6p.

Påstående	Sant	Falskt
Sjuksköterskor har ett personligt ansvar för att tillämpa ett etiskt förhållningssätt i omvårdnaden, därmed behöver hen inte upprätthålla sin kompetens genom kontinuerlig professionell utveckling och livslångt lärande.		
Sjuksköterskor arbetar utifrån sin individuella kompetens och behörighet och använder sitt professionella omdöme när de accepterar eller delegerar ansvar.		
Sjuksköterskor värdesätter sin egen integritet, hälsa och sitt välbefinnande. För detta krävs en arbetsplatskultur som kännetecknas av yrkesmässig bekräftelse, fortbildning, reflektion och stöd, adekvat resurstilldelning, stödjande ledningsstrukturer samt en hälsosam och säker arbetsmiljö.		
Sjuksköterskor behöver inte dela med sig av sin kunskap och expertis eller ge återkoppling, handledning och stöd till sjuksköterksestudenter, sjuksköterskekollegor och annan hälso- och sjukvårdspersonal.		
Sjuksköterskor företräder patienter och deras perspektiv samt upprätthåller en kultur som främjar etiskt handlande och en öppen dialog.		
Sjuksköterskor vidtar nödvändiga åtgärder för att skydda individers, familjers, grupper och befolkningars hälsa när den hotas av medarbetare, annan person, policyer, praxis eller olämpligt eller felaktigt handhavande av teknik.		

6. Teorier och begrepp är viktiga för sjuksköterskans profession. Nedan finns sex påståenden om teorier och begrepp. Kryssa i rätt påstående. 1p/svar max 6p.

Påstående	Sant	Falskt
Epistemologi är läran om kunskap		
Ontologi är läran om verklighetens uppbyggnad, hur världen är beskaffad, hur vi uppfattar världen		
Teori är enkelt uttryckt ett strukturerat och systematiskt tänkande om verkligheten		
Begrepp är abstrakta, språkliga konstruktioner som vilar på en rad filosofiska antaganden		
För att kunna beskriva, förstå och förklara vårdens praktik behövs teoretiska begrepp		
Vårdvetenskapliga teorier och modeller används i inte undervisning men i forskning och praktiskt vårdarbete		

7. Omvårdnadsvetenskaplig forskning är ett eget vetenskapsområde som grundar sig i en humanistisk värdegrund. Redogör för vad som kännetecknar det humanvetenskapliga perspektivet. 2p.

8. Högskolan i Skövde har en egen ämnesbeskrivning av ämnet omvårdnad. Nedan finns åtta påståenden om Högskolan i Skövde ämnesbeskrivning av ämnet omvårdnad, kryssa i rätt påstående. 1p/svar max 8p.

Påstående	Sant	Falskt
Människan är meningssökande/skapande, medveten om sig själv och kan därför göra egna val		
Varje människa är unik och skall därför mötas/vårdas individuellt.		
Hälsa och Välbefinnande är inte en subjektiv upplevelse		
Hälsa och välbefinnande innebär att må bra, Livskraft, Livsrytm, mening och sammanhang, trygghet		
Vårdande innebär att mötet med patienter och närstående inte sker i samspel		
Vårdande innebär att vara närvarande i mötet och kunna förstå patienters livsvärld för att kunna stödja olika hälsoprocesser		
Livssammanhang och Miljö innebär en öppenhet för patientens livsvärld		
Att främja hälsa och välbefinnande handlar om att stödja/bidra till patienterna kan leva på meningsfullt sätt		

9. I Svensk sjuksköterskeförenings kompetensbeskrivning beskrivs den legitimerade sjuksköterskans självständiga omvårdnadsansvar för god och säker vård vilket innebär att kunna arbeta proaktivt, riskmedvetet, patientsäkert och följa regelverk. Säker vård utgör en grund för all omvårdnad vilket säkerställs genom kärnkompetenserna. Namnge varje kärnkompetens och beskriv tre av dem. 8p.

1:
2:
3:
4:
5:

10. I Svensk sjuksköterskeförenings kompetensbeskrivning 2024 beskrivs det vårdande möte. Ett vårdande möte utgår från personens berättelse och karakteriseras av en ömsesidig öppenhet för varandras kunskap där vården utformas i partnerskap för att uppnå god och säker vård. Den legitimerade sjuksköterskan ansvarar för och leder omvårdnadsarbetet. Som struktur i detta arbete använder sig sjuksköterskan av omvårdnadsprocessen, namnge och beskriv varje del av omvårdnadsprocessen. 10p.

1:
2:
3:
4:
5:

11. Varje steg i omvårdnadsprocessen ska dokumenteras i patientens journal. En struktur för att dokumentera insamlade data är VIPS-modellen. I VIPS-modellen används orden omvårdnadsanamnes och omvårdnadsstatus. Beskriv skillnaden mellan omvårdnadsanamnes och omvårdnadsstatus. 4p.

1:
2:

När du möter Martin sitter han i sin rullstol i sitt rum på trygghetsboendet. Innan du påbörjar samtalet med honom har du sträckt dig efter en stol för att sitta ner på under samtalet. När du sträcker dig efter denna stol uppmärksammar du att han har välfärdsteknik i sitt rum.

12. Beskriv vad välfärdsteknik är och ge två exempel på välfärdsteknik som kan både främja och hindra Martins trygghet. 6p.

13. Med en jämlik vård menas att vård och behandling ska erbjudas på lika villkor. Namnge de sju diskrimineringsgrunderna och beskriv tre av dem. 10p.

1:
2:
3:
4:
5:
6:
7:

14. Begreppet sexuell hälsa är brett och omfattar flera aspekter av människors liv. Enligt Världshälsoorganisationen (WHO) definieras sexuell hälsa som, "Ett tillstånd av fysiskt, emotionellt, mentalt och socialt välbefinnande i förhållande till sexualitet, och inte endast frånvaro av sjukdom, dysfunktion eller svaghet. Nedan finns tre centrala påståenden om sexuell hälsa, kryssa i rätt påstående. 1p/svar max 3p.

Påstående	Sant	Falskt
Trygg och tillfredsställande sexualitet betyder att personen har möjlighet att njuta av sin sexualitet utan rädsla för skada, tvång eller diskriminering.		
Samtycke och respekt betyder att sex alltid ska vara frivilligt, med samtycke från alla inblandade parter.		
Tillgång till information och utbildning om sexualitet betyder att personen inte behöver få anpassad sexualundervisning utifrån ålder, kön och sjukdom.		

15. Jirwe (2022) skriver i Omvårdnadens grunder perspektiv och förhållningsätt om begreppet transkulturell omvårdnad, beskriv vad som menas med att sjuksköterskan har ett grundantagande i begreppet transkulturell omvårdnad. 2p.

16. För att få en fördjupad förståelse för Martins liv på trygghetsboendets kan forskare använda sig av två datainsamlingsmetoder, namnge och beskriv skillnaden på dessa två datainsamlingsmetoder. 4p.

1:
2:

Nu är tentamen slut. Bra Jobbat!

Poänggränser:
Max: 80 p
Godkänd: 56 p